

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. першого заступника
начальника Інституту
майор внутрішньої служби
_____ Н.С. Калашник
_____._____2017 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ
В РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ ПСИХОЛОГІЇ ЗДПП 1.4.5**

за напрямом підготовки (6.030102) Психологія

факультет психологічний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за напрямом підготовки 6.030102 «Психологія» ступеня вищої освіти бакалавра, за денною формою навчання.

Розробник: Левенець Анна Євгенівна, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри практичної психології

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від ____ . ____ . 2017 року № ____

Професор кафедри практичної психології

_____ Ю.Ю. Бойко-Бузиль

Схвалено науково-методичною радою Інституту кримінально-виконавчої служби

Протокол від ____ . ____ . 2017 року № ____

Голова науково-методичної ради _____ Н. С. Калашник

1. Програма навчальної дисципліни

Предмет навчальної дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» – особливості професійної компетентності та діяльності психолога-професіонала.

Міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, експериментальна психологія, практикум з психології.

Забезпечувані дисципліни: юридична психологія, психологія девіантної поведінки.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» є ознайомлення курсантів з основними питаннями психологічної експертизи, технологією її проведення та підготовки; сформувати здатність самостійно планувати та проводити психологічну експертизу, вибирати адекватні методи для дослідження особливостей особистості, виявляти та вивчати особистісні якості, індивідуально- психологічні та психофізіологічні особливості особистості.

Завданнями вивчення дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» є:

- ознайомити з загальними основами та методикою проведення психологічної експертизи в різних галузях психології та сферах життєдіяльності людини;
- показати можливості використання наукових та прикладних психологічних знань у сфері експертних досліджень;
- формувати вміння та навички використання психологічних методик в різних галузях психологічної експертизи;
- формувати уміння та навички інформаційно-аналітичної діяльності в галузі психологічної експертизи;
- розвивати професійне мислення, сприяти професійному та особистісному зростанню курсантів.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри практичної психології які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою k_ppp@ukr.net.

Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні питання психологічної експертизи

Тема 1. Психологічна експертиза як вид експертної діяльності

Поняття експертизи. Психологічна експертиза. Відмінності психологічної експертизи від психодіагностики. Суб'єкти експертизи. Поняття психолога-експерта, експертної групи. Види експертних груп. Класифікація психологічних експертиз (психолого-педагогічна, науково-методологічна, медико-психологічна, судово-психологічна, соціально-психологічна, психологічно-лінгвістична). Ознаки й особливості експертизи. Умови проведення експертизи. Форми психологічних експертиз (зовнішня, внутрішня). Функції експертизи.

Психологічний діагноз, компоненти. Ступені психологічних порушень. Критерії проведення психологічної експертизи: професійна компетентність експерта, об'єктивність дослідження, детермінізм, екологічність, конфіденційність, креативність та гнучкість, практична значущість.

Тема 2. *Експертна діяльність психолога*

Цілі та завдання психологічної експертизи. Особистісна та професійна готовність психолога до проведення психологічної експертизи. Порядок замовлення психологічної експертизи. Професійно-етичні принципи діяльності експерта-психолога. Порядок відбору експертів-фахівців. Поняття експертного висновку.

Тема 3. *Методи дослідження особистості у психологічній експертизі*

Системний підхід до вивчення особистості в психологічній експертизі: принцип ієрархії систем, принципом додатковості. Метод спостереження і його модифікації (наукове; включене і невключене; відкрите і приховане; польове і лабораторне; спровоковане). Основні лінії спостереження і параметри «поведінкового портрета». Форми спостереження (самоспостереження, об'єктивне спостереження). Метод експерименту в психологічній експертизі. Види експериментів (лабораторний, природний; асоціативний; констатуючий, формуючий, перетворюючий). Метод бесіди в психологічній експертизі. Опитування безпосереднє (бесіда, інтерв'ю) та опосередковане (анкета). Опитування групове і індивідуальне; усне і письмове. Метод тестів і межі його застосування в експертній практиці (інтелектуальні тести; тести досягнень і спеціальних здібностей; особистісні тести; тести інтересів, установок, цінностей; тести, що діагностують міжособистісні стосунки). Метод психологічного аналізу документів. Контент-аналіз. Біографічні методи.

Тема 4. *Методи дослідження психологічних феноменів у психологічній експертизі*

Метод експертної оцінки, вимоги до методів експертної оцінки. Методи колективної роботи експертної групи (методи «мозкової атаки», «сценаріїв», «ділових ігор», «нарад», «суду»). Методи одержання індивідуальної думки членів експертної групи. Організація експертизи за методом Дельфі. Метод експертизи «Рецензія». Метод експертизи «Моніторинг». Метод експертизи «Проект». Метод психологічного аналізу документів. Контент-аналіз. Метод складання психологічного портрету злочинця.

Розділ 2. *Психологічна експертиза в судочинстві*

Тема 1. *Судово-психологічна експертиза*

Використання психолога як консультант і фахівця на попередньому слідстві. Судово-психологічна експертиза. Історія розвитку судово-психологічної експертизи за рубежом та в Україні. Судово-психологічна експертиза: цілі і завдання. Умови призначення і структура судово-психологічної експертизи.

Тема 2. *Теоретичні та методологічні проблеми судово-психологічної експертизи*

Об'єкт та предмет судово-психологічної експертизи. Межі компетенції

судово-психологічної експертизи в кримінальному процесі та в цивільному судочинстві. Методологічні принципи судово-психологічного дослідження (об'єктивності, причинної обумовленості, єдності свідомості і діяльності, розвитку, особистісного підходу, системності). Вимоги до компетентності експерта-психолога.

Тема 3. *Організаційні засади судово-психологічної експертизи*

Структура психологічного дослідження у судово-психологічній експертизі (усвідомлення експертом предмета судово-психологічної експертизи, визначення предмета та завдань експертного дослідження, добір методів дослідження, проведення дослідження, ретроспективний аналіз поведінки суб'єкта в досліджуваній ситуації, опрацювання отриманої сукупності даних та їх інтерпретація, робота зі спеціальною літературою, складання розгорнутого висновку). Обов'язки, права і відповідальність експерта. Етапи судово-психологічної експертизи. Висновок експерта. Види судово-психологічних експертиз (одноособові, комісійні, комплексні, додаткові та повторні).

Тема 4. *Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних*

Врахування впливу ранніх вікових періодів на наступний розвиток особистості правопорушника. Основні фактори асоціальної поведінки в дитинстві. Психологічні особливості осіб підліткового та юнацького віку. Психологічний портрет неповнолітнього правопорушника. Психологічні особливості злочинної поведінки неповнолітніх. Структура злочинності неповнолітніх. Особливості судово-психологічної експертизи неповнолітніх обвинувачуваних. Типи деліквентності неповнолітніх за Г.М. Миньковським.

Тема 5. *Судово - психологічна експертиза повнолітнього обвинувачуваного*

Судово-психологічна експертиза індивідуально-психологічних особливостей особистості. Мотивація злочинної поведінки особистості. Особливості когнітивної сфери обвинуваченого в кримінальних ситуаціях. Емоційно-вольова регуляція поведінки особистості в умовах злочину (емоційний стрес, фрустрація, стан фізіологічного афекту).

Розділ 3. *Види судово-психологічних експертиз*

Тема 1. *Різновиди судово-психологічних експертиз*

Судово-психологічна експертиза емоційних станів. Судово-психологічна експертиза потерпілих по справах про сексуальні злочини. Експертиза соціально-психологічних особливостей членів злочинної групи. Судово-психологічна експертиза по справах про моральну шкоду. Психолінгвістична експертиза.

Тема 2. *Різновиди судово-психологічних експертиз*

Посмертна судово-психологічна експертиза. Судово-психологічна експертиза по справах про події, пов'язаних з керуванням технікою. Психологічна експертиза в складі комплексних експертиз по справах про дорожньо-транспортні випадки (ДТП). Судово-психологічна експертиза по кримінальних справах про створення фінансових пірамід. Судово-психологічна експертиза в цивільному процесі.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань Соціально-політичні науки 0301	Нормативна	
	Напрямок підготовки Психологія 6.030102		
Кількість розділів – 3	Спеціалізація	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90		4-й	
		Семестр	
		8-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента	Ступінь вищої освіти: Бакалавр	Лекції	
		22 год.	
		Семінарські	
		12 год.	
		Практичні	
		10 год.	
		Самостійна робота	
		46 год.	
		Вид контролю:	
Залік			

3. Структура залікового кредиту (тематичний план)

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Всього	денна форма				Всього	заочна форма			
		л	п	сем.	с.р.		л	п	сем.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Теоретико-методологічні питання психологічної експертизи										
Тема 1. Психологічна експертиза як вид експертної діяльності	8	2		2	4					
Тема 2. Експертна діяльність психолога.	8	2	2		4					
Тема 3. Методи дослідження особистості у психологічній експертизі	6	2		2	2					
Тема 4. Методи дослідження психологічних феноменів у психологічній експертизі	8	2	2		4					
Всього за розділом 1	30	8	4	4	14					
Розділ 2. Психологічна експертиза в судочинстві										
Тема 1. Судово-	6	2		2	2					

психологічна експертиза										
Тема 2. Теоретичні та методологічні проблеми судово-психологічної експертизи.	6	2	2		2					
Тема 3. Організаційні засади судово-психологічної експертизи	6	2		2	2					
Тема 4. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних	6	2	2		2					
Тема 5. Судово - психологічна експертиза повнолітнього обвинувачуваного	6	2		2	2					
Всього за розділом 2	30	10	4	6	10					
Розділ 3. Види судово-психологічних експертиз										
Тема 1. Різновиди судово-психологічних експертиз	16	2	2		12					
Тема 2. Різновиди судово-психологічних експертиз	14	2		2	10					
Всього за розділом 3	30	4	2	2	22					
Залік										
Усього годин	90	22	10	12	46					

4. Плани семінарських та практичних занять

Розділ 1. Теоретико-методологічні питання психологічної експертизи

Тема 1. Психологічна експертиза як вид експертної діяльності

Питання до семінарського заняття

1. Поняття експертизи в різних галузях психології.
2. Умови проведення та функції експертизи.
3. Психологічний діагноз.
4. Критерії проведення психологічної експертизи

Тема 2. Експертна діяльність психолога.

Завдання до практичного заняття

1. Цілі та завдання психологічної експертизи. Вимоги до психологів-експертів.
2. Порядок замовлення експертизи.
3. Професійно-етичні принципи діяльності експерта-психолога.
4. Порядок відбору експертів-фахівців. Поняття експертного висновку.

Тема 3. Методи дослідження особистості у психологічній експертизі

Питання до семінарського заняття

1. Системний підхід до вивчення особистості в психологічній експертизі.
2. Метод спостереження і його модифікації.
3. Метод експерименту в психологічній експертизі.
4. Метод опитування в психологічній експертизі.
5. Метод тестів і межі його застосування в експертній практиці.
6. Біографічні методи

Тема 4. Методи дослідження психологічних феноменів у психологічній експертизі

Завдання до практичного заняття

1. Метод експертної оцінки
2. Методи колективної та індивідуальної роботи експертної групи.
3. Організація експертизи за методом Дельфі. Метод експертизи «Рецензія».
4. Метод експертизи «Моніторинг». Метод експертизи «Проект».
5. Метод психологічного аналізу документів. Контент-аналіз.
6. Метод складання психологічного портрету злочинця.

Розділ 2. Психологічна експертиза в судочинстві

Тема 1. Судово-психологічна експертиза

Питання до семінарського заняття

1. Використання психолога як консультант і фахівця на попередньому слідстві.
2. Судово-психологічна експертиза.
3. Судово-психологічна експертиза: цілі і завдання.
4. Умови призначення і структура судово-психологічної експертизи.

Тема 2. Теоретичні та методологічні проблеми судово-психологічної експертизи

Завдання до практичного заняття

1. Об'єкт та предмет судово-психологічної експертизи.
2. Межі компетенції судово-психологічної експертизи.
3. Методологічні принципи судово-психологічного дослідження.
4. Вимоги до компетентності експерта-психолога.

Тема 3. Організаційні засади судово-психологічної експертизи.

Питання до семінарського заняття

1. Структура психологічного дослідження в судово-психологічній експертизи.
2. Обов'язки, права і відповідальність експерта.
3. Етапи судово-психологічної експертизи.
4. Висновок експерта
5. Види судово-психологічних експертиз.

Тема 4. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних

Завдання до практичного заняття

1. Врахування впливу ранніх вікових періодів на наступний розвиток особистості правопорушника.
2. Психологічний портрет неповнолітнього правопорушника.
3. Психологічні особливості злочинної поведінки неповнолітніх.
4. Особливості судово-психологічної експертизи неповнолітніх обвинувачуваних.

Тема 5. Судово-психологічна експертиза повнолітнього обвинувачуваного

Питання до семінарського заняття

1. Судово-психологічна експертиза індивідуально-психологічних особливостей особистості.

2. Мотивація злочинної поведінки особистості.
3. Особливості когнітивної сфери обвинуваченого в кримінальних ситуаціях.
4. Емоційно-вольова регуляція поведінки особистості в умовах злочину.
 - 4.1. Емоційний стрес.
 - 4.2. Фрустрація.
 - 4.3. Стан фізіологічного афекту.

Розділ 3. Види судово-психологічних експертиз

Тема 1. Різновиди судово-психологічних експертиз

Завдання до практичного заняття

1. Судово-психологічна експертиза емоційних станів. Судово-психологічна експертиза потерпілих по справах про сексуальні злочини.
2. Експертиза соціально-психологічних особливостей членів злочинної групи.
3. Судово-психологічна експертиза по справах про моральну шкоду.
4. Психолінгвістична експертиза.

Тема 2. Різновиди судово-психологічних експертиз - 2

Питання до семінарського заняття

1. Посмертна судово-психологічна експертиза.
2. Судово-психологічна експертиза по справах про події, пов'язаних з керуванням технікою.
3. Психологічна експертиза в складі комплексних експертиз по справах про дорожньо-транспортні випадки (ДТП).
4. Судово-психологічна експертиза по кримінальних справах про створення фінансових пірамід.
5. Судово-психологічна експертиза в цивільному процесі.

5. Завдання для самостійної роботи

Теми реферативних та інформаційних повідомлень:

1. Поняття та особливості психологічної експертизи.
2. Предмет, об'єкт і основні завдання психологічної експертизи.
3. Зв'язок психологічної експертизи з іншими галузями психології та видами діяльності психолога.
4. Основні критерії експертного аналізу.
5. Історія розвитку психологічної експертизи за кордоном.
6. Історія розвитку психологічної експертизи в Україні.
7. Функції, права та обов'язки замовника експертизи.
8. Функції, права та обов'язки організатора експертизи.
9. Функції, права та обов'язки експерта.
10. Складові професійної компетентності та вимоги до експерта-психолога.
11. Стандартизовані опитувальники і тести.
12. Діагностика адаптивних можливостей людини.
13. Діагностика нахилів до стресу.
14. Діагностика рівня емоціонального вигорання.
15. Діагностика рівня невротизації.
16. Методики вимірювання ригідності.

17. Опитувальник НПН (ознаки нервово-психічного напруження).
18. Методики вимірювання рівня тривоги.
19. Метод занурення.
20. Метод узагальнення незалежних характеристик.
21. Метод аналізу продуктів діяльності.
22. Контент-аналіз (або семантичний диференціал).
23. Метод мозкового штурму.
24. Метод реконструкції (або відтворення).
25. Метод експерименту в експертизі.
26. Метод моделювання.
27. Методи спеціальної діагностики: вимірювання сенсорної чутливості, креативності; соматографічні методи; експертні оцінки стійкості професійної мотивації; методи сенсомоторної реабілітації.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні робота передбачає роботу підготовку наукових досліджень.

Тематика:

1. Судово-психологічна експертиза: поняття, предмет, об'єкт і завдання.
2. Різниця судово-психологічної та судово-психіатричної експертиз.
3. Класифікація судово-психологічних експертиз.
4. Організаційно-правові засади проведення судово-психологічної експертизи.
5. Етичні принципи діяльності судового експерта-психолога.
6. Основні методи експертизи в клініці психічних захворювань.
7. Основні методи експертизи в клініці соматичних захворювань.
8. Методика проведення експертизи психопатологій.
9. Процедура призначення судово-психологічної експертизи.
10. Умови для проведення судово-психологічної експертизи.
11. Правила інтерпретації результатів отриманих в ході проведення судово-психологічної експертизи.
12. Вимоги до оформлення і подання експертної документації, звіту, висновку.
13. Психологічний контакт з під експертним.
14. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх.
15. Специфіка і особливості проведення судово-психологічної експертизи індивідуально-психологічних особливостей особистості.
16. Особливості проведення судово-психологічної експертизи безпомічного стану.
17. Специфіка проведення судово-психологічної експертизи здатності давати свідчення.
18. Особливості проведення судово-психологічної експертизи взаємодії в злочинній групі.
19. Судово-психологічна експертиза в цивільному процесі.
20. Специфіка і особливості проведення судово-психологічної експертизи емоційних станів.
21. Особливості проведення судово-психологічної експертизи патологічного афекту.

22. Специфіка проведення судово-психологічної експертизи суїцидальної поведінки.
23. Судово-психологічна експертиза в справах про право на виховання дітей.
24. Комплексна психолого-психіатрична експертиза.
25. Психолого-лінгвістична експертиза.
26. Психологічна експертиза в складі комплексних експертиз по справах про дорожньо-транспортні пригоди.
27. Судово-психологічна експертиза про справах про події, пов'язані з управлінням технікою.
28. Комплексна психолого-мистецтвознавча експертиза друкованих видань еротичного та порнографічного змісту.

7. Методи навчання та контролю

Словесні методи, інноваційні методи, наочні методи, практичні методи.
Поточний, проміжний та підсумковий контроль.

8. Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Поняття та особливості психологічної експертизи.
2. Предмет, об'єкт і основні завдання психологічної експертизи.
3. Зв'язок психологічної експертизи з іншими галузями психології та видами діяльності психолога.
4. Основні критерії експертного аналізу.
5. Історія розвитку психологічної експертизи за кордоном та в Україні.
6. Галузі та види психологічної експертизи.
7. Основні методологічні принципи експертного аналізу.
8. Функції, права та обов'язки замовника експертизи.
9. Функції, права та обов'язки організатора експертизи.
10. Функції, права та обов'язки експерта.
11. Складові професійної компетентності та вимоги до експерта-психолога.
12. Характеристика основних етапів проведення психологічної експертизи.
13. Методи психологічної експертизи.
14. Вибір та обґрунтування психодіагностичного інструментарію при вирішенні експертних задач.
15. Вимоги до оформлення і подання експертної документації.
16. Поняття, види та завдання психологічної експертизи в освіті.
17. Експертиза психологічного та соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах МОН України.
18. Експертиза з питань навчання та інноваційно-дослідної діяльності в освіті.
19. Комплексне диференційно-діагностичне обстеження дитини.
20. Психологічна експертиза готовності дитини до школи.
21. Психологічна експертиза шкільної дезадаптації.
22. Психологічна експертиза розвитку пізнавальної сфери, емоційної сфери, особливостей особистості.
23. Психолого-медико-педагогічні комісії, їх роль і функції в системі освіти.
Роль психолога в роботі ПМПК.

24. Поняття та завдання психологічної експертизи в соціальному управлінні.
25. Методи психологічної експертизи в соціальному управлінні.
26. Психологічна експертиза управлінської діяльності.
27. Експертиза діяльності та розвитку організації.
28. Експертна оцінка робочих стосунків та психологічного клімату в колективі.
29. Конфліктологічна експертиза: поняття, предмет і завдання.
30. Методи експертизи конфлікту та конфліктної поведінки.
31. Експертний аналіз конфліктогенів спілкування.
32. Експертиза професійної діяльності: поняття, завдання і значення.
33. Зв'язок професійно-психологічної експертизи з проблемами професійної орієнтації та профвідбором.
34. Експертна оцінка готовності працівників до виконання професійної діяльності та професіоналізації особистості.
35. Проведення професійно-психологічної експертизи на спеціальності, що потребують професійного відбору.
36. Експертиза тимчасової непрацездатності. Втрата працездатності та втрата професії.
37. Проблема визначення стійкої втрати працездатності.
38. Судово-психологічна експертиза: поняття, предмет, об'єкт і завдання.
39. Різниця судово-психологічної та судово-психіатричної експертиз.
40. Класифікація судово-психологічних експертиз.
41. Організаційно-правові засади проведення судово-психологічної експертизи.
42. Етичні принципи діяльності судового експерта-психолога.
43. Медико-психологічна експертиза: поняття, об'єкт, предмет і завдання.
44. Основні методи експертизи в клініці психічних захворювань.
45. Основні методи експертизи в клініці соматичних захворювань.
46. Методика проведення експертизи психопатологій.
47. Особливості проведення психологічної експертизи психічного здоров'я.
48. Експертна психологічна оцінка ефективності психотерапевтичного впливу на клієнта.
49. Експертиза професійної діяльності: задачі і значення.
50. Компетенція та методика проведення професійно-психологічної експертизи.
51. Основні питання, які вирішує психолог при проведенні професійно-психологічної експертизи.
52. Зв'язок професійно-психологічної експертизи з проблемами професійної орієнтації, професійної інформації та профвідбором.
53. Експертна оцінка робочих стосунків та психологічного клімату в колективі.
54. Експертна оцінка готовності працівників до виконання професійної діяльності та професіоналізації особистості.
55. Проблема визначення стійкої втрати працездатності.
56. Проведення професійно-психологічної експертизи на спеціальності, що потребують професійного відбору.
57. Основні питання, які вирішує психолог при проведенні психологічної

експертизи в організації.

58. Експертиза діяльності та розвитку організації.

59. Психологічна експертиза структури та якості ділових і особистісних стосунків в організації.

60. Особливості експертної оцінки психологічних особливостей керівника.

9. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
	Екзамен	
Мах 60%	Мах 40%	Мах 100%

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

10. Рекомендована література

Основна

1. Белоусова С.А. Психологическая экспертиза опытно-экспериментальной деятельности в образовательном учреждении: Учебное пособие. / С.А. Белоусова - Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 2005. - 92 с.
2. Блинков Ю.А., Ткаченко В.С., Клушина И.Н. Медико-социальная экспертиза лиц с ограниченными возможностями. Учебное пособие. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. - 320 с.
3. Братченко С.Л. Введение в гуманитарную экспертизу образования (Психологические аспекты) / С.Л. Братченко. - М.: Смысл, 1999. - 198 с.
4. Землянська О.В. Судово-психологічна експертиза: навч. посіб. / О.В. Землянська; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х. : ХНУВС, 2012. - 300 с.
5. Леонтьев Д.А. Комплексная гуманитарная экспертиза. Методология и смысл / Д.А. Леонтьев, Г.В. Иванченко. - М.: Смысл, 2008. - 367 с.
6. Мамайчук И.И. Экспертиза личности в судебно-следственной практике / И.И. Мамайчук. - СПб: Речь, 2002. - 255 с.
7. Мкртычян Г.А. Психология экспертной деятельности в образовании: Теория. Методология. Практика / Г.А. Мкртычян. - Н.Новгород, 2002. - 253с.
8. Тульчинський Г.Л. Гуманитарная экспертиза как социальная технология / Г.Л. Тульчинський // Экспертиза в современном мире: от знания к

деятельности: научное издание / ред.: Г.В. Иванченко, Д.А. Леонтьева. - М.: Смысл, 2006. - С.10-29.

9. Швалб Ю.М. Методология и теория экспертной деятельности: психологические аспекты : [монография] / Ю.М. Швалб. - К.: Основа, 2013. - 240 с.

10. Хараш У.А. Гуманитарная экспертиза в экстремальных ситуациях: идеология, методология, процедура / У.А. Хараш // Введение в практическую социальную психологию. Под ред. Ю.М. Жукова, Л.А. Петровской, О.С. Соловьевой. - 2-е исп. изд. - М.: Смысл, 1996. - С.87- 129.

11. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби освіти України / Упоряд. В.Г.Панок, І.І.Цушко. - К., 2004. - 340 с.

12. Кудрявцев И.А. Судебно-психолого-психиатрическая экспертиза / И.А. Кудрявцев. - М.: Изд -во Моск. ун-та, 2007. — 497 с.

13. Ребуха Л.З. Психологічна експертиза: технологія та процедура проведення / Л.З. Ребуха. — Тернопіль: ТНЕУ, 2009. — 234 с.

14. Семаго М.М. Экспертная деятельность психолога образовательного учреждения / М.М. Семаго, Н.Я. Семаго, Н.А. Ратинова, О.Д. Ситковская. — М.: Айрис-Пресс, 2004. — 128 с.

15. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та слухачів післядипломної освіти /За наук. ред. Л.М. Карамушки. — К.: ІНКОЛС, 2005. — 366 с.

Додаткова:

1. Батурич Н.А. Проблема оценивания и оценки в общей психологии / Н.А. Батурич // Психологический журнал. — 1989. — № 2. — С. 81-89.

2. Беззубко Л.М. Теория и практика разрешения трудовых конфликтов / Л.М. Беззубко. — Луганск: ЛФДонГАСА, 2002. — 220 с.

3. Братченко С.Л. Мир экспертизы и его возможные координаты / С.Л. Братченко // Экспертиза образовательных инноваций / Под ред. Г.Н. Прозументовой. — Томск. — 2007. — С. 26—38

4. Васильев В.Л. Юридическая психология: Учебник для вузов. 6-е изд. / В.Л. Васильев. — СПб: Питер, 2009. — 658с.

5. Вітенко І.С. Основи загальної і медичної психології / І.С. Вітенко, О.О. Чабан. — К.: Укрмедкнига, 2003. — 344 с.

6. Гірник А.М. Конфліктологічна експертиза: теорія і методика / А.М. Гірник // Соціальна психологія. — 2005. — № 2 (10). — С.175-176

7. Гришина Н.В. Психология конфликта / Н.В. Гришина. — СПб.: Питер, 2003. — 464 с.

8. Гуружапов В.А. Вопросы экспертизы современных образовательных технологий. Анализ и экспертиза в образовании /В.А. Гуружапов // Психологическая наука и образование. — 1997. — № 2. — с. 36-43.

9. Деркач А.А. Акмеологические основы развития профессионала / А.А. Деркач. — М.: Изд-во Моск. психолого-соц. ин-та; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2004. — 752 с.

10. Крулехт М.В. Экспертные оценки в образовании / М.В. Крулехт, И.В. Тельнюк. — М.: Академия, 2002. — 112 с.

- Леонтьев Д.А. Экзистенциальные основания экспертной деятельности / Д.А. Леонтьев // Экспертиза в современном мире: от знания к деятельности / Под ред. Г.В. Иванченко, Д.А. Леонтьева. - М.: Смысл, 2006. - С. 45-50.
11. Ложкин Г.В. Практическая психология конфликта / Г.В. Ложкин, Н.И. Повякель. - К., 2000. - 128 с.
12. Люлько О.М. Медико-психологічна експертиза авіаційних фахівців / О.М. Люлько // Медицина транспорту України: Практика і досвід. - С. 18-20.
13. Медицинская и судебная психология: Курс лекций: Учеб. пособ. / Под ред. Т.Б.Дмитриевой. 2-е изд., испр. - М.: Генезис, 2009. - 605 с.
14. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: Учеб. пособ. 5-е изд. / В.Д. Менделевич. - М., 2005. - 489 с.
15. Метелица Ю.Л. Судебно-психиатрическая экспертиза потерпевших / Ю.Л. Метелица. - М., 1990. - 268 с.
16. Назаревич В. Методологічні складові інструментарію психологічної експертизи в умовах навчального закладу / В. Назаревич // Український науковий журнал «Освіта регіону». - 2014. - №1-2. - електронний доступ: <http://social-science.com.ua/article/534>
17. Практикум по дифференциальной психодиагностике профессиональной пригодности: Учеб. пос. / Под общ. ред. В.А.Бодрова. - М.: ПЕРСЭ., 2003. - 768 с.
18. Сабадаш В.В. Эргономическая экспертиза: методы исследования / В. Сабадаш // Вестник ХНАДУ. - Харьков: ХНАДУ, 2004. - Вып. 27. - 244-248.
19. Сафуанов Ф.С. Гуманитарная экспертология: актуальные проблемы и перспективы // Экспертиза в современном мире: от знания к деятельности / под ред. Иванченко Г.В., Леонтьева Д.А. М.: Смысл, 2006, с. 51-62.
20. Ситковская О.Д. Психологическая экспертиза несовершеннолетних в уголовном процессе / О.Д. Ситковская, Л.П. Коньшева. - М., 2001. - 265 с.
21. Тараненко П. Управление персоналом, корпоративный мониторинг, психодиагностика, тесты для отбора персонала. - К., 2002. - 320 с.
22. Экспертизы в судебной практике: Учеб. пособ. / Уклд. В.И. Гончаренко - К.: Юрінком Інтер. - 2010. - 289 с.

11. Інформаційні ресурси:

1. www.Psychlit
2. [www. Psychinfo](http://www.Psychinfo)